

ՃՇՄԱՐԻՏ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ ՆԵՐԸ

«Հաւատարիմ քարեկամը հզօր պատուար է, իսկ ով կը գտնէ զայն, գանձ գտած է»:
(Սիրաբ Զ. 14)

Պօղոս Պատրիարք Ադրիանապոլսեցի, իր «Խրատի Թանգարան» հոգակաւոր երկին մէջ, կ'անդրադառնայ ճշմարիտ քարեկամութեան անհրաժեշտութեան, անխուսափելիութեան եւ կենսականութեան: Մարդոց գոյութիւնը այս աշխարհի վրայ պայմանաւորուած է փոխադարձ յարաբերութեամբ, սերտ գործակցութեամբ եւ անմիջական հաղորդակցութեամբ: Մարդս չի կրնար ինքզինք մեկուսացնել հասարակութենէն ու անջատուելով ներփակուիլ եւ առանձին ապրիլ: Մարդս մարդ պէտք ունի մարդանալու, մարդկային զգացումները, մտածումները եւ յոյզերը արտայայտելու եւ ընդհանրապէս հասարակութեան շրջանակէն ներս ընդունուելու համար:

Ճշմարիտ քարեկամութիւնը նախ պէտք է անցնի հուրի ընդմէջէն եւ փորձաքարին քախուի՝ տեսնուելու համար թէ ինչքան կոփուած է, տաշուած, մշակուած, եւ ինչքանով է տոկուն ու դիմացկուն: Բազում են այն քարեկամական կապերը, որոնք թոյլ են, վաղանցուկ ու ժամանակավրէպ. սակաւ են այն քարեկամութիւնները, որոնք հիմնուած են ապառաժի վրայ, հետեւաբար եւ անսասան են, աներբ, անյողողող եւ մանաւանդ՝ երկարատեւ կամ մշտատեւ:

Ճշմարիտ քարեկամութիւնը չի նանչնար կեղծիք, կեղծաւորութիւն, շահախնդրութիւն եւ ձախորդութիւն, այլ կը մնայ ուղիղ ու հաստատ. կը ցաւի, կ'աջակցի ձախորդանքի ատեն, կը տրտմի

զրկանքի պարագային: Ճշմարիտ քարեկամը ի պահանջել հարկին, իր կեանքը նոյնիսկ կը վտանգէ ու կը տրամադրէ քարեկամին:

Բարեկամ ունեցողը հարստութիւն ունի, որ աւելի յարգի է քան քիւրաւոր գանձերը աշխարհի, որովհետեւ «իմաստուն քարեկամը նեղ օրը օգտակար խրատներով կ'օգնէ, իսկ գանձերն ու հարստութիւնը՝ քնալ»: իսկ ով որ քարեկամէ զուրկ է, ան «տգէտ է կամ մարդատեաց, կամ մոլի, որովհետեւ այսպիսիներէն ամէնքը կը խուսափին», կը գրէ Պօղոս սրբազան պատրիարքը:

Բարեկամութիւնը կ'ըլլայ զանազան կերպ, կայ որ հիմնուած է շահի վրայ, եւ կայ որ խարսխուած է սիրոյ ու հաւատարմութեան վրայ: Բարեկամութիւնը որ հիմնուած է շահի վրայ, կ'ըլլայ սովորաբար կարճատեւ, եւ ընդհանրապէս կ'աւարտի գոտութեամբ եւ թշնամութեամբ, մինչ ճշմարիտ քարեկամութիւնը կը հաստատուի իմաստուն, գիտուն ու առաքինի մարդկանց միջեւ եւ հետզհետէ ամրապնդուելով, կը խորանայ, կ'ուռնանայ եւ կ'արգասաւորուի:

Ճշմարիտ քարեկամութիւնը քեղմնաւորուելէ ետք կ'ըլլայ յամրընթաց. չ'անապարհի, այլ կ'ընթանայ զգաստ ու շրջահայեաց քայլերով: Մակերեսային քարեկամութիւնը ծանծաղուտ է ու ճահճոտ, կը նմանի լճացած ջուրի որ գնայուն չէ, այլ՝ մնայուն, եւ իրրեւ այդպիսին՝ զարշահողութիւն կու գայ

անկէ: «Կեղծ բարեկամը անձրեւային բարակ առու է, եւ ինչպէս որ առուն կը ցամփի անձրեւի պակսելու պարագային, այդպէս եւ կեղծ բարեկամը կ'անհետանայ յաջողութեան սպառնելուն պարագային», կը գրէ Պօղոս Պատրիարք:

Մարդիկ միշտ յետամուտ են բարեկամութիւն հաստատելու քանգէտին, կորովամիտին ու խիկարին հետ, առանց նկատի ունենալու այն հանգամանքը որ իմաստունը կը փնտռէ իր նմանը եւ կը խորշի ու կը խուսափի յիմարամիտէն ու թեթեւամիտէն: Հաւասար ընդ հաւասարի փոխարարեքութիւնը կը նետէ խոր արմատներ, կը ծաղկի ու կը բարգաւաճի:

Մարդուս խելամտութիւնը եւ քանիմացութիւնը կախուած է թէ՛ ո՞վ ունի իբրեւ բարեկամ, ինչպիսի՞ կապերով կապուած է անոր հետ, ինչպէս նաեւ ի՞նչ խորհրդակցութեան կամ հաղորդակցութեան մէջ է: Բազմազէտ կամ քազմահանճար կարծուած մարդը եւս կարիք ունի յարաբերութեան մէջ մտնելու իր անմիջական շրջանակին ու բարեկամին հետ: Յաճախ մարդկանց ծրագիրները կը մնան թերի կամ անկատար պարզապէս որովհետեւ չեն քաժնուիր աւելի փորձառու ու գիտակ մարդկանց հետ: Իրական բարեկամը ուղղութիւն կու տայ ճրագի պէս՝ մութին մէջ, կը խրատէ ու կը խրախուսէ, որ քարի ու օգտակար ծրագիրները չմնան չիրագործուած:

Բարեկամութեան խարիսխը կը կազմեն անսակարկ ու բոլորանուէր սէրը, փոխադարձ յարգանքը եւ իրերօգնութեան ու հասկացողութեան գերազնի զգացումները: Առանց սիրոյ, «բարեկամութիւնը անկենդան դի է կամ ինչ-որ պաճուճապատանք, որ արտաքինով մարդու նման է, իսկ իրականին մէջ կեղծիք, եւ ինչպէս որ դիւրաւ կը կործանի այն շինուածքը, որ հաստատուած

չէ վէմի վրայ, այդպէս ալ արագ կը խափանի այն բարեկամութիւնը, որ հիմնուած չէ սիրոյ վրայ», կը պատգամէ Պօղոս Պատրիարք:

Բարեկամութիւնը դիւրագգած է, նրբագգած ու փնփոյշ: Անոր փխրունութիւնը ի յայտ կուգայ երբ սէր ցուցաբերող անձը ինքնանուէր սրտով ու զոհաբերութեան ոգիով չի փարիւր իր բարեկամին ու չի փութար անոր օգնութեան՝ երբ վերջինս յուսակտուր վիճակի մէջ կարիք կը զգայ սփոփանքի, միջխարանքի եւ պենդ մ'անուշ սրտի:

Բարեկամէն ստացուած նշտրակի կամ թեթեւակի հարուած մը շատ աւելի հատու կ'ըլլայ ու խորունկ, քան՝ ոսոխինը: Արդարեւ, «մարդիկ սիրելիներու չնչին նետերէն աւելի կարելի էր կը խոցուին սրտէն, քան թշնամիներու հրացայտ գնդակներէն», որովհետեւ չեն ակնկալեր բարեկամէն փափուկ կամ շեշտակի հարուած կամ խոժոռ հայեացք:

Ճշմարիտ բարեկամը հանապազ կ'ունենայ երախտագգած սիրտ: Չի մոռնար նոյնիսկ ամենադոյզը, չնչին ու անկարելիոր մէկ քարիքը բարեկամին: Անոր հանդէպ կը ցուցաբերէ անսահման շնորհապարտութիւն եւ քարեացակամութիւն:

Հարազատ բարեկամութիւնը չի ճանչնար ու չ'ընդունիր հեռաւորութիւն, միջոց, ժամանակ եւ կողմնակի պատրուակ: Սէրն ու անկեղծութիւնը կը մօտեցնեն սիրտերը, կը պահեն տաճուկ ու շերմ: Բարեկամութեան մէջ ժամանակամիջոց գոյութիւն չունի:

Բարեկամութիւնը գինւոյ կը նմանի, ինչքան հիննայ այնքան կը փառքանայ, ըսած են հին յոյները: Կեանքի անքարենպաստ ու դժբախտ հանգամանքները պատճառ չեն կրնար ըլլալ որ բարեկամութիւնը բեկանուի, խզուի ու ընդհատուի: Իրական

բարեկամին յանդիմանական ու խրատական խօսքերը յօժարութեամբ ու քաղցրութեամբ կ'ընդունուին, որովհետեւ կը կատարուին յօգուտ եւ յամրապնդումն շարունակական բարեկամութեան. «Ով որ իր բարեկամին թերութիւնը չի յայտնէր ու խրատական խօսքերով չի յանդիմանէր՝ բարեկամին չվշտացնելու կամ չխոժոռեցնելու համար, նշմարիտ բարեկամ չէ, այլ հակառակը՝ թշնամի»: Արդ, ուրեմն, բարեկամին սեպուհ պարտականութիւնն է աշխուրջ կերպով հետեւիլ իր սրտակից ու հոգեկից բարեկամի քայլերուն, մտածումներուն, արտասանած խօսքերուն եւ արարքներուն, որ չըլլայ թէ սայթափ, գայթակղի ու գլորի մեղքի վիհը կամ իյնայ շփոթութեան կամ անորոշութեան քաւիղը:

Անկեղծ ու իսկական բարեկամը հանդերձուած է բազմազան առա-

ջինութիւններով, որոնք ի գործ կը դրուին ի շահ եւ յօգտակարութիւն իրենց առաւել մերձեցման ու կապի սերտացման:

Մարդիկ ներկայ դարուս, մանաւանդ արեւմտեան փերուն վրայ, կը տառապին բարեկամի, եւ ընդհանրապէս՝ մարդու պակասէ: Ամենուրեք կը լսուի նոյն գանգատը, որ մարդիկ չունին հոգեհարազատ, բարեացակամ, խորհրդակից ու գաղափարակից բարեկամ, վասն զի հարազատ ու հոգատար բարեկամը ընտանիքի անդամի չափ կարելոր է: Բարեկամութեան յարատեւ ամրապնդման ու զօրացման կը սատարէ զգուշաւոր հոգածութիւնը, խնամքը, փափկանկատութիւնը, կրթութիւնը եւ մանաւանդ անսահման սէրը:

ԶԵՆՈՐ ՔԷՅ. ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆ

